



HADELAND

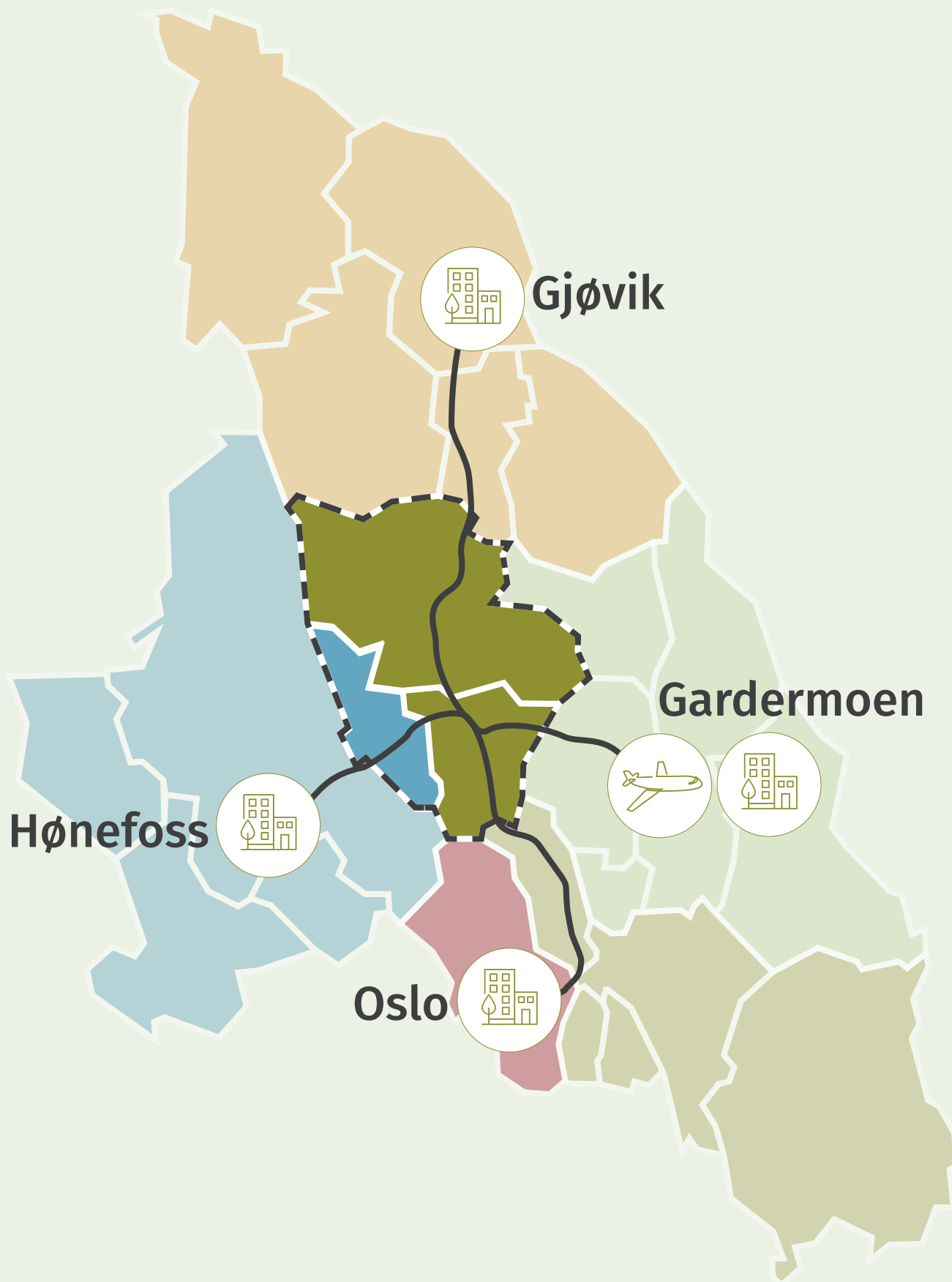
VEDLEGG
TIL SAKSLISTE

REGIONRÅDET FOR HADELAND -
Interkommunalt politisk råd

27.04.2023

Sak 8/23-13/23





Næringsstrategi

Regionrådet for Hadeland IPR

April 2023

Innledning

Bakgrunn

I Regional plan for Hadeland (2015) ble det vedtatt at det skulle utarbeides en samlet næringsplan for Gran og Lunner. Et opplegg for arbeidet med en slik næringsstrategi ble diskutert i perioden 2017-2018 og det ble arrangert arbeidsmøter og møter med næringslivet våren 2018. Næringsarbeid var også tema på Hadelandstinget i mai 2018. I denne prosessen var tanken at næringsstrategien blant annet burde ta opp konkrete mål og strategier for ulike kategorier næringer og også konkrete forslag om utvikling av næringsarealer.

Senere i denne prosessen hadde regionrådet også et ønske om å lage en «Hadelandsstrategi», som skulle avløse Regional plan for Hadeland. Tanken var at dette strategiarbeidet skulle inkludere en felles næringsstrategi. Behovet for en helhetlig Hadelandstrategi ble etter hvert tonet noe ned, og avløst av diskusjon om fylkestilknytning (Viken/Innlandet), Jevnakers valg av Ringeriksregionen og etter hvert

mulige alternative regionrådssamarbeid etter 1/1-2024. De siste to-tre årene har næringsplanarbeidet vært nært knyttet opp imot diskusjonen om regionrådets framtid.

Næringsstrategien er ført i pennen av rådgiver Øyvind Sørлие fra Regionrådet. Arbeidsgruppen i dette arbeidet har vært Næringsrådgiver Torstein Brandrud i Lunner kommune, Dagfinn Edvardsen i Hadelandshagen i tillegg til Sørлие fra regionrådet. I tillegg har man underveis konferert med kommunalsjef Leif Arne Vesteraas i Gran kommune og Erik Schjerven som etablererveileder i Hadelandshagen. Universitetet i Sør-Øst Norge (USN) har vært en viktig samarbeidspartner på faktagrunnlag i tillegg til andre rapporter og undersøkelser fra andre aktører som omhandler næringslivet både lokalt og nasjonalt.

Tidligere planer

Når en ser nærmere på hvordan næringsutvikling har vært behandlet i noen viktige plandokumenter, kan det slås fast at næringsutvikling har vært et sentralt tema. Videre ser vi hvilke mål og strategier som har vært sentrale i regional plan for Hadeland (2015) og gjeldende kommuneplanens samfunnsdel for de to kommunene.



Regional plan for Hadeland (2015)

- **Regional plan for Hadeland hadde følgende overordnede mål:**

- Planen skal legge til rette for felles ønsket utvikling på Hadeland. Den skal bidra til at regionen blir et sted hvor det er godt å vokse opp, bo og drive næringsvirksomhet.

- **For næringsutvikling ble følgende konkrete mål vedtatt i den regionale planen:**

- En arbeidsplassdekning i 2020 på 75 %.
- Plassering blant de 40 beste regionene i NHOs NæringsNM

- **Planen skisserte at Hadelandsregionen ville kunne oppnå dette ved at:**

- En videreutvikler nærings samarbeidet knyttet til regionens utviklingsaksler.
- Gran og Lunner utarbeider felles næringsplan og viderefører samarbeidet om næringshage og etablererveileder.
- Jevnaker viderefører sitt samarbeid med Ringeriksregionen.
- Kommunene vektlegger vertskapsrollen overfor næringslivet.

- Sammen, eller hver for seg, vil de utvikle faste møteplasser med lokalt næringsliv.
- Kommunene alltid har opparbeidede næringsarealer tilgjengelig.
- Kommunen utvikler en felles strategi for lokalisering av rett virksomhet på rett sted. (se mål under kapittel om Arealbruk).
- Hadelandskonferansen videreutvikles som en viktig, årlig møtearena for næringsliv, innbyggere og det offentlige Hadeland.

I kap. 12.6 i den regionale planen ble det vedtatt 3 konkrete tiltak for næringsutvikling og arbeidsplasser

- **Felles næringsplan for Gran og Lunner**
Vurdere å benytte ABC-prinsippet (klassifisering ut fra tilgjengelighet) som analysegrunnlag.
- **God og robust organisering av reiselivet nord for Oslo**
Bidra i utviklingen av en robust reiselivsorganisering, i tråd med Regjeringens strategi. Øvre Romerike / Gardermoen bør inngå i den framtidige organiseringen.
- **Fornybar energi – bioenergi**
Utarbeide prosjekt som viser hvordan regionen kan utvikles til en kompetanseregion for produksjon og bruk av fornybar energi/bioenergi.



Lunner kommune – Kommuneplanens samfunnsdel (2020)

Slik har vi det i 2040

- Vi har tilgang på et større lokalt arbeidsmarked og effektive pendlemuligheter.
- Vi har trygge og forutsigbare rammevilkår for næringslivet, som gir høy verdiskapning i kommunen.

For å komme oss dit skal vi:

- Ivareta samfunnsikkerhet og generell beredskap i planlegging og forebyggende arbeid.
- Ha en helhetlig og koordinert infrastrukturbygging, som sikrer tilgang på rent vann, forsyningsikkerhet for strøm og god tilknytning til høyhastighets internett.
- Utvikle politikk og virkemidler for gründerskap og næringsetablering. Kommunen skal aktivt stimulere næringslivet i kommunen ved å ha en tilretteleggende og koordinerende rolle.
- Være aktiv i regionale samarbeidsfora, for å fremme effektive pendlermuligheter og gode rammevilkår for næringsvirksomhet.



Gran kommune – Kommuneplanens samfunnsdel (2022)

Hovedmål

- Vi arbeider mer aktivt med attraktivitet og profilering. Dette har gitt oss et variert næringsliv med god verdiskapning, flere arbeidsplasser lokalt og økt innflytting.

Strategier

- Øke innsatsen på profilering for økt tilflytting og næringsetablering.
- Utarbeide en næringsstrategi som tar sikte på økt verdiskapning i næringslivet og etablering av primært små og mellomstore bedrifter.
- Markedsføre privateide og kommunale næringsarealer.



Hadelandshagen har følgende to hovedmål for sin virksomhet

- Hadelandshagen AS skal være den naturlige samarbeidspartner for næringsutvikling og næringslivsvekst på Hadeland.
- Hadelandshagen AS skal bidra til nyetablering og vekst i næringslivet på Hadeland.

Regionrådets arbeid med næringsutvikling fremover

Hadeland må fortsatt forholde seg til to fylkeskommuner. Innlandet har finansiering av regionrådene gjennom partnerskapsordningen. Viken har en ordning med utstrakt prosjektfinansiering, og vi må forvente at Akershus også vil ha denne ordningen. Det betyr at Hadeland bør ha en aktiv bruk av prosjektfinansiering, i tillegg til partnerskapsmidler fra Innlandet. Derfor er prosjekter gitt en stor plass i utformingen av forslag til strategier.

I 2022 ble det søkt om og fått støtte til to næringsprosjekter i regi av Regionrådet fra Viken Fylkeskommune; Kunnskapsbank og kulturnæringsklynge. Begge disse prosjektene har som mål å bidra til at næringslivet samarbeider bedre og oppnår bedre resultater sammen.

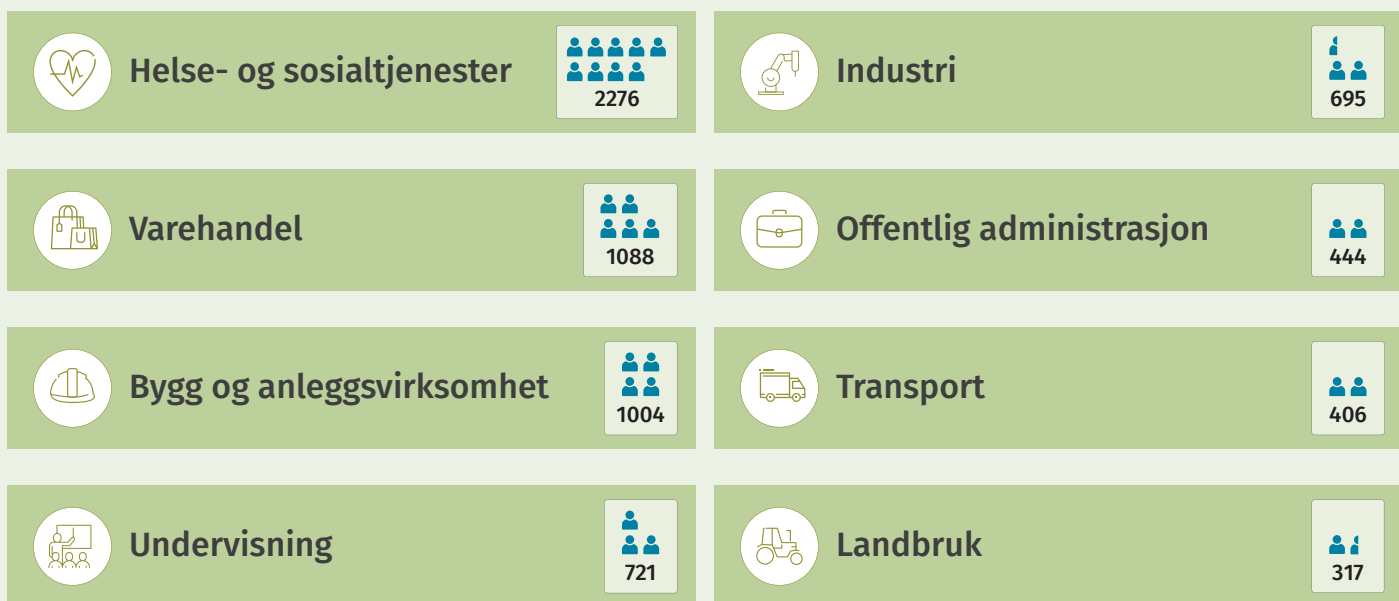


Næringslivet på Hadeland – fakta og trender

Dagens næringsliv på Hadeland og utvikling de siste årene

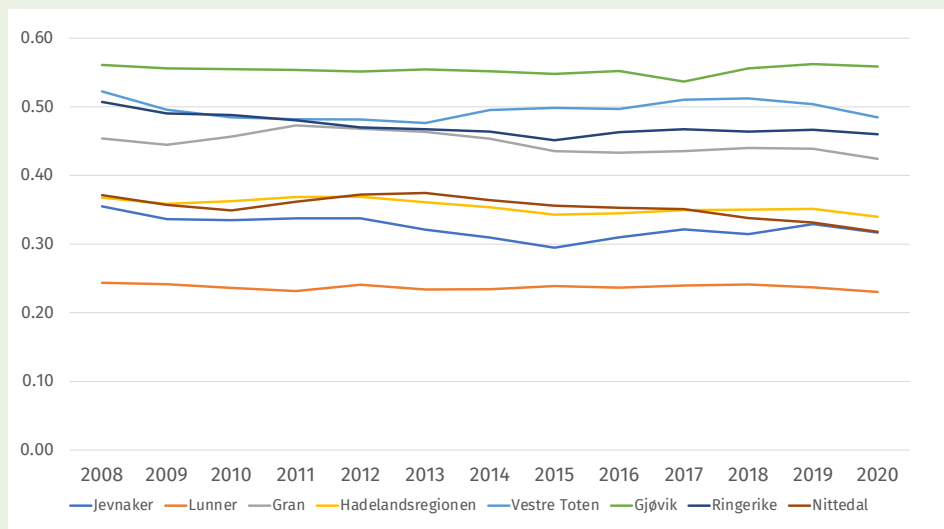
Universitetet i Sør-Øst Norge (USN) har vært en viktig samarbeidspartner i arbeidet med denne næringsstrategien. Vekstbarometeret for Hadeland inneholder mye fakta om næringslivet, og dette er nå oppdatert i mars 2023. Her kan vi finne de fleste relevante faktaopplysningene om næringslivet på Hadeland. I tillegg fikk vi i 2021-22 utarbeidet et eget Faktagrunnlag for næringsstrategiarbeidet. Til sammen inneholder dokumentene/nettstedet så mye informasjon at det vurderes som unødvendig å inkludere alle fakta i selve næringsstrategien.

De største bransjene i Gran / Lunner per 2022

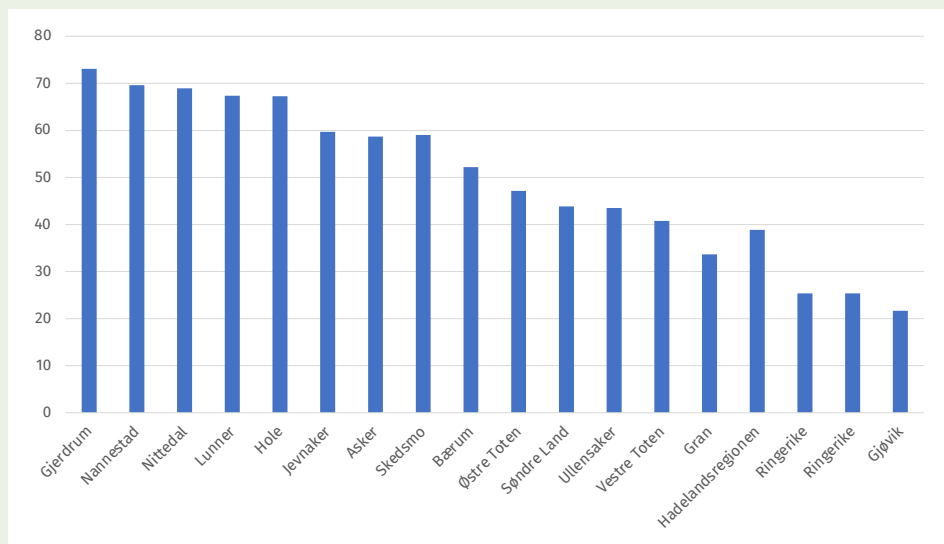


Målt i antall arbeidsplasser – 1 figur tilsvarer 250 arbeidsplasser

Arbeidsplassdekning – antall arbeidsplasser pr. innbygger



Samlet utpendling i % av samlet sysselsetting bosatt i kommunen.



Utvikling framover

Noen antatte trender innenfor ulike næringer

I arbeidet med næringsstrategien har vi sett på nasjonale og regionale trender innenfor næringsutvikling. Vi har drøftet dette med flere fagmiljøer, bl.a. i fylkeskommunene. En ser at det er fire «bransjegrupper» som peker seg ut som særlig interessante:

- Bioøkonomi – eksempler: bygge i tre, utslippsfrie byggeplasser
- Sirkulærøkonomi – eksempler: avfallshåndtering, gjenbruk/resirkulering
- Helse – eksempler: omsorg, helseteknologi, rekreasjon/velvære
- Matproduksjon/landbruk – eksempler: lokalmat, nye produkter, videreforedling

Bransjer som har strategisk viktig betydning for både å skape nye arbeidsplasser, men også å sette Hadeland på kartet i større grad er vist i illustrasjonen på neste side.

Her er en kortfattet oppsummering av noe av det viktigste fakta-grunnlaget

Utviklingstrekk i antall arbeidsplasser de siste årene innenfor bransjene

Når det gjelder utvikling i antall arbeidsplasser har Bygg- og anleggsvirksomhet og Industri hatt sterkest økning de siste årene. Forretningsmessig næringsvirksomhet og Overnatting følger rett etter. Når det gjelder nedgang i antall arbeidsplasser så har Helse- og sosialtjenester gått mest ned, mens Landbruk har hatt størst prosentvis nedgang. Figurene ved siden av viser at det har vært relativt stabil arbeidsplassdekning på Hadeland de siste årene, men svakt nedgående i Gran og veldig stabilt i Lunner. Lunner ligger lavt, og en del lavere enn Nittedal.

Pendlertallene viser at Lunner er av de kommunene med høyest andel, mens Gran ligger betydelig lavere. Vi merker oss også av våre nærmeste bykommuner, Gjøvik og Ringerike, har en del lavere pendlerandel enn Gran.

Gjerdrum og Nannestad har høye pendlertall, men en stor andel av pendlerbefolkningen har kort vei til arbeidsplass i nabokommunen. Tallene viser ikke andel pendling ut av egen region i forhold til pendling over kommunegrensene.

I vurderingene av utviklingsmuligheter framover har vi tatt utgangspunkt i

- Nasjonale og regionale trender.
- Lokalkunnskap om næringslivets situasjon på Hadeland i dag.
- Utviklingen de siste årene (jfr. bl.a. Vekstbarometer) og historien, med bransjer som har kjernekompetanse i regionen.
- De mulighetene som geografisk plassering gir, tett på store markeder.
- Nye krav og trender – ikke minst på bærekraft og miljøhensyn.

De største bransjene i Gran / Lunner per 2022



Bygg/anlegg

Hadeland ligger gunstig til, nært et stort marked i Oslo. I denne bransjen er det mange bedrifter med lang og god erfaring i vår region, og mange små og mellomstore aktører.



Industri

Vi har noen få store bedrifter med mange arbeidsplasser, og som er i positiv utvikling. Bedriftene representerer mye kompetanse lokalt, og det kan være gode muligheter for ringvirkninger til andre bedrifter, samarbeidsløsninger, knoppskyting m.m.



Helse og omsorg

Hadeland har gode tradisjoner og flere store etablerte helsevirksomheter med mye kompetanse og mange ansatte. Et fortrinn er god avstand til et stort marked, og akseptabel reiseavstand for pårørende.



Matproduksjon og videreforedling

Rikt jordsmonn og lang tradisjon som råvareprodusent – spesielt poteter, korn, melk, storfe. Stort marked tett på regionen gir store muligheter til å ta ansvar for videreforedling. Trender med vegetarkost kan gi muligheter for utvikling av nye produkter. Ubenyttede naturressurser i Randsfjorden.



Reiseliv og kulturnæring

Hadeland med alle tre kommuner har mange kurs-/konferansesteder og hoteller. Vi har etablerte turistattraksjoner som Hadeland Glassverk, Granavollen og Kistefoss, og et aktivt kulturliv, der mange arrangører og virksomheter driver profesjonelt og er viktige besøksmål. Hadeland har kort avstand til et stort marked, og dette er et viktig fortrinn i en tid med fokus på reiseavstand og bærekraft. De siste årene har det også vært betydelig hytteutvikling flere steder i regionen.



IT og markedsføring

Vi har mange mindre og mellomstore IT-bedrifter, og her dukker det stadig opp nye mindre virksomheter. Hadeland har gode talenter, gode bo- og oppvekst-vilkår og nærhet til markeder. De siste årene er det i tillegg utviklet flere spennende virksomheter innenfor markedsføring og design/reklame. Arbeidsplasser innenfor disse bransjene er ikke så avhengige av lokasjon, og kan ofte etableres i eksisterende bygninger/lokaler.



Handelsnæringen

Detaljvarehandel og annen type handel er viktige næringer, som gir mange arbeidsplasser i sentrumsområdene. Usikkert om det er realistisk med særlig økning i disse bransjene, men viktig å sikre beste mulig vilkår for etablerte næringer.

For noen av bransjene er det spesielle utfordringer vi må ta hensyn til og som Hadelands-samfunnet kan påvirke

- En generell utfordring er at vi konkurrerer om arbeidskraft med alle naboregioner på grunn av vår sentrale beliggenhet. Vi aser at pendling til arbeidsplasser med muligens bedre vilkår er mulig i alle retninger ut fra Hadeland.
- Det at det beholdes og videreutvikles et godt linjetilbud på Hadeland videregående skole (HVS) er viktig for mange bransjer, men kanskje spesielt for Bygg / anlegg og Helse og omsorg. Vi tenker da spesielt på yrker som elektriker, rørlegger, anleggsgartner, vernepleier og sykepleier. Innen helse er det vedtatt at det skal reetableres et tilbud for desentralisert etterutdanning for sykepleier og vernepleier. Det må arbeides for at dette kommer på plass senest høsten 2024.
- For industrien er det spesielt samferdsel (transportveiene Rv 4 / E16) og sikker kraftforsyning som er viktige utfordringer regionrådet og kommuner må arbeide for at blir stadig bedre.
- For Helse og omsorg er en stor utfordring usikre rammebetingelser fra myndighetene.
- For å få mest mulig drahjelp for Matproduksjon og videreforedling er det et utnyttet potensiale i å utvikle tradisjoner for foredling.
- Reiseliv og kulturnæring bidrar sterkt til styrking av merkevaren Hadeland og er derfor svært viktige næringer. Men det er behov for bedre samordning både internt og i forhold til det offentlige. Det prøves ut ordninger med felles booking for våre destinasjoner, men dette må videreutvikles og forbedres for at man skal få en god effekt av dette.
- Handelsnæringen er inne i en voldsom endring hvor både netthandel, konkurranse fra utlandet og ikke minst folks privatøkonomi har en stor innvirkning på utviklingen av denne bransjen fremover.

Det å drive næring på Hadeland preges også av ytre faktorer. Vedlagt er en oversikt som viser de viktigste ytre faktorene som vi som samfunn må jobbe for at blir best mulig for de næringsdrivende i regionen vår.

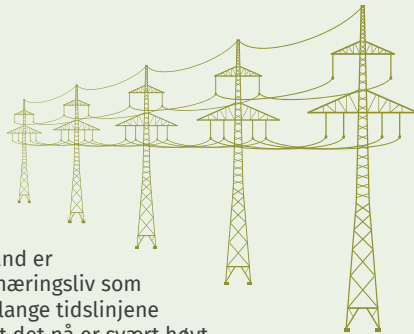


Ytre faktorer som påvirker det å drive næringsvirksomhet på Hadeland

Bevissthet om og utvikling av merkevaren Hadeland har aldri vært viktigere enn nå. Uavhengig av løsninger på regionråd og fylkestilknytning må dette arbeidet forsterkes og profesjonaliseres. I dette arbeidet er programmet «Hadeland nært og naturlig» et viktig redskap. Markedsføring av Hadeland som en næringsregion bør forsterkes i dette programmet.

Hadeland som samferdselsknutepunkt

Hadeland har en sentral beliggenhet i et krysspunkt mellom nord-sør-aksen og øst-vest-aksen. Disse viktige samferdselsårene gir muligheter som vi må utnytte bedre.



Geografisk beliggenhet / stedsutvikling

I alt arbeid må vi ha fokus på Hadelands sentrale beliggenhet på Østlandet. For å tiltrekke seg arbeidskraft eller næringsetablerer er det viktig med gode og attraktive tettsteder.



Kraft- og nettsituasjonen

Kraft- og nettsituasjonen på Hadeland er en svært viktig faktor for hva slags næringsliv som kan være nå og i fremtiden. Gitt de lange tidslinjene som slik utbygging skjer under og at det nå er svært høyt fokus på prioritering ifm fremtidige utbygginger er det viktig at man jobber med å bedre denne infrastrukturen med like høyt trykk og bevissthet som med vei og bane.

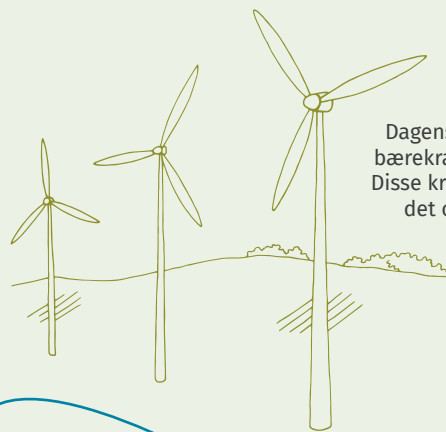


Infrastruktur

Infrastruktur er viktig for næringslivet (vei, bane, kraft/nett.) RV4, E16 og Gjøvikbanen er svært viktig for å tiltrekke seg annen arbeidskraft

Bærekraftig næringsliv

Dagens næringsliv får stadig økte krav til bærekraftige produkter, drift og løsninger. Disse kravene kommer både fra kunder og det offentlige. De bedriftene som både kan dokumentere og faktisk levere bærekraftige løsninger vil ha et konkurransefortrinn i fremtiden.



Kompetanse

Mye av næringslivet sliter med å rekruttere arbeidstagere med god og relevant kompetanse. Dette er en nasjonal utfordring som er krevende å løse på kort sikt. For en del bedrifter er dette et kritisk situasjon. Det er viktig at denne utfordringen prioriteres og søkes løst i et samarbeid mellom næringslivet, det offentlige og de enkelte utdanningsstedene.

Rammebetingelser og viktige regionale / nasjonale aktører

For å få muligheten til å drive innovasjon, nyskaping både i nye og eksisterende bedrifter er rammebetingelser og støtteordninger viktige. Hadelandsregionen må jobbe for å være med synlige i prosesser og organisasjoner som har myndighet her. Hadelandsregionen bør ha spesielt fokus på synlighet i Innlandsporteføljen, Innovasjon Norge og inn mot fylkene i det korte og lange tidsperspektivet.



Næringsarealer



Gran kommune

- **Brandbu sentrum**
En del handel og andre bedrifter etablert inne i sentrumsområdet, potensiale for fortetting av både næring og boliger i sentrum.
- **Jaren sentrum**
Noe næringsvirksomhet og handel i tettstedet – potensiale for mer av både boliger og næring sentralt på Jaren.
- **Gran sentrum**
Mye handelsvirksomhet sentralt i Gran sentrum, men det er store fortetningsmuligheter både for næringsetablering og boligbygging.
- **Mohagen**
Et stort næringsområde med mange bedrifter, de to største er Hapro og Trox Auranor. Betydelige arealer er klare for etablering av nye bedrifter, spesielt i søndre del av Mohagenområdet.
- **Jaren Nord og Vest**
En del eldre og noen nyere bedrifter er etablert, og det er mulig med en del fortetting i disse områdene
- **Gran Sør**
Betydelige arealer sør for Gran sentrum er avsatt til ny næringsvirksomhet
- **Mo / Vestre Gran**
Et mindre næringsområde med eksisterende bedrifter



Lunner kommune

- **Roa sentrum**
Er området fra krysset mellom Rv.4 og E16 og sørover til og med det "gamle" sentrum". Her er det en del etablerte bedrifter. I forbindelse med ombygging av Rv. 4 og E16 blir det frigjort sentrale arealer til sentrumsutvikling.
- **Grua sentrum**
Etablert handelsvirksomhet og tjenesteproduksjon, noe fortetningsmuligheter ved Grua Torg.
- **Harestua sentrum**
Det er utviklet et nytt sentrumsområde i Sag-parken, og det er betydelige utbyggingsmuligheter i dette området og mot Harestua senter både for næring og boliger.
- **Roa Sør**
Store arealer i søndre del av Roa er tilrettelagt for ny næringsvirksomhet og storhandel
- **Hadelandsparken**
Et stort nytt utbyggingsområde for blandet næring sørøst for Grua, med god tilkobling til Rv. 4.
- **Harestua Næringspark**
Nytt stort næringsområde rundt krysset med avkjøring til Harestua fra Rv. 4. Østsiden av RV. 4 har klargjorte tomter, mens nordvestsiden kun er regulert. Sørvest for krysset er det utbygde næringsarealer.
- **Stryken Næringspark**
Er detaljregulert, men det er fortsatt ikke byggeklare næringsarealer. God kobling til RV. 4, men vann, avløp og strømforsyning må løses. (Langvarig leieavtale med Lunner motorsport på deler av det regulerte området.)

Næringsarealer / -tomter i Lunner kommune og Gran kommune

I tidligere drøftinger av næringsstrategi for Hadeland var det mye fokus på næringsarealer i de to kommunene. De siste årene har fokuset blitt mer rettet mot muligheter og utfordringer i ulike bransjer og mindre mot arealer. Dette skyldes kanskje at begge kommunene i dag har ledige næringsarealer i ulike kategorier, se eget kart.

Behov for næringsarealer i tida framover

- Det må arbeides mer systematisk for å avklare hva slags næringsarealer/næringslokaler kommunene mangler. Dette kan med fordel skje i et samarbeid mellom kommunene – og med Hadelandshagen og Regionrådet.
- Som del av dette arbeidet må kommunene også rette fokus på næringslivets krav til infrastruktur (veg, bane og kraft)
- En mer aktiv og koordinert innsats på markedsføring/salg av næringsstomter.

Næringsstrategi – kortsiktige og langsiktige mål

I næringsstrategien har vi valgt en struktur med langsiktige og kortsiktige mål, for å sette en retning på arbeidet. Deretter har vi omtalt noen strategier og konkrete prosjekter og tiltak. Noen av målene og strategiene kan refereres tilbake til tidligere vedtatte mål og tiltak, f.eks. til Hadelandshagens overordnede mål. Det er viktig å presisere at dette er ment å fungere for regionrådet fram til utgangen av 2023 og for de to kommunene i de to nærmeste to-tre årene. Etter det må en vurdere hva slags strategier og planer en har behov for, enten avgrenset for Hadeland eller i samarbeid med andre kommuner og regionråd (IPR).

Det har vært en diskusjon om målene burde være mer konkrete og målbare. Dette er alltid en diskusjon i slike prosesser. Det har vært viktig å få vedtatt et strategidokument nå, og det er derfor valgt dette nivået på målene og strategiene.

I de nærmeste årene må Hadeland fortsatt forholde seg til to fylkeskommuner. Foreløpig ser det ut til at Innlandet vil holde på finansiering av regionrådene gjennom partnerskapsordningen. Viken har en ordning med utstrakt prosjektfinansiering, og vi må forvente at Akershus også vil ha denne ordningen. Det betyr at Hadeland bør ha en aktiv bruk av prosjektfinansiering, i tillegg til partnerskapsmidler fra Innlandet. Derfor er prosjekter gitt en stor plass i utformingen av forslag til strategier nedenfor.



Mål

Overordnede og langsiktige mål

- Videreutvikle Hadelandsregionen til å bli en mer attraktiv region for etablering av arbeidsplasser – og en helhetlig bo- og arbeidsregion.
- Bidra til at næringslivet på Hadeland blir mer bærekraftig og konkurransedyktig – best mulig rigget for å møte framtidens utfordringer.
- Bidra til nyetablering og vekst i næringslivet på Hadeland – med økt antall arbeidsplasser og høyere sysselsettingsandel.

Kortsiktige mål (2023-24)

- Styrke og utnytte merkevaren Hadeland, også som en attraktiv næringsregion.
- Bidra til å styrke samarbeidet i næringslivet, mellom næringslivet og kommunene og med næringslivet i andre kommuner/regioner.
- Økt fokus på infrastruktur som viktig ytre faktor for næringslivet på Hadeland – kraft, veg og bane.
- Sikre ungdom og unge voksne et relevant utdannings- og videreutdanningstilbud.

Strategier og konkrete prosjekter og tiltak for å nå målene

- **Markedsføring og profilering**
Økt og spisset markedsføring – Hadeland som merkevare – Hadeland som næringsregion
Profilering og markedsføringen kommer i tillegg til de tiltakene som ligger naturlig under Hadeland Nært & Naturlig.
- **Infrastruktur**
For næringslivet er Rv. 4 hovedutfordringen (helhetlig standard + Rv. 4 inn i og gjennom Oslo). Men det må også fokuseres på kraftsituasjonen, og her bør vi bygge opp kompetanse og vurdere konkrete prosjekter. Gjøvikbanen er svært viktig både for mulighetene for pendling og regionens attraktivitet. Kontakten og samarbeidet med Stor-Oslo Nord må styrkes.
- **Samarbeid og organisering**
Økt samarbeid mellom næringslivet, Hadelandshagen og regionrådet, inkludert tiltak for bedre organisering av næringslivet og andre samarbeidsløsninger. Arbeide konkret inn mot de enkelte bransjene med sikte på en økning av antall arbeidsplasser (som gir mest verdiskapning) Opprettholde Hadelandskonferansen som viktig møteplass
- **Hovedstrategi som viktig knutepunktet på Østlandet**
Fokuset bør konsentreres om Hadelands sentrale beliggenhet i et krysspunkt mellom nord-sør-aksen og øst-vest-aksen. Riksveg 4 og Gjøvikbanen har fått mye fokus i Lunner og Gran. I tida framover må vi også
- vektlegge betydningen av E16 mellom Gardermoen og Hønefoss. Bedre samferdsel på øst-vestaksen vil gi økte muligheter for næringslivet.
- **Kompetanse og arbeidskraft**
Næringslivet har stort behov for kompetanse og arbeidskraft. Vi må øke samarbeidet skole/næringsliv (kompetanseforum). Regionen må engasjere seg aktivt i skolestrukturdebatten i Innlandet og i kompetansekartleggingen i 2023. Viktig å opprettholde et linjetilbud på HVS som møter næringslivets behov, og få på plass desentralisert utdanning, bl.a. helse.

Prosjektarbeider og samarbeidsarenaer

- Bærekraft-prosjektet – viktig å få en god gjennomføring – og vurdere oppfølging
- Kunnskapsbank-prosjektet – nettverksbygging og kobling mot oppfølging
- Prosjekt Kultur næringsklynge
- Hadeland nært og naturlig – er viktig også for næringsutvikling
- Den klimasmarte bonden
- StorOslo Nord – økt fokus
- Togringen Viken Vest – togsamarbeid
- Osloregionen

Mulige nye prosjektarbeider

- Infrastruktur: arbeide mer proaktivt med kraftsituasjonen.
- Bærekraftig reiseliv – samarbeid med Ringerike, Visit Øst-Norge m.m.

Budsjett, kostnader «Det var en gang et Hadeland ...?»

Utstillingsrommet	185.000
Belysning	75.000
Lydbearbeiding	60.000
Bearbeiding av rommet etter utstillingens slutt (grunnet sikkerhetstiltak)	50.000
Innlån bronsebukkene	178.000
Leie av høysikkerhetsmonter	30.000
Sikkerhetstiltak	30.000
Utlånsgebyr	8.000
Forsikring av gjenstandene	20.000
Kurer og montering (600kr/t x 16t)	10.000
Økt vakthold (240tx170kr)	80.000
Arrangementskostnader	90.000
Påfyllarrangementer (5 arrangementer á 10.000 kr)	50.000
Åpningsarrangement	20.000
Andre arrangementer (debatter etc.)	20.000
Markedsføring	70.000
Plakater/trykking	10.000
Annonser	20.000
Grafisk design	35.000
Rettigheter til bilder	5.000
Skoleformidling	50.000
Utarbeidelse av formidlingsopplegg	30.000
Buss for alle 10. trinns elever	20.000
Utstillingsproduksjon	255.000
Innholdsproduksjon	150.000
Utstillingsdesign	100.000
Referansegruppe	5000
Lønnskostnader / administrative kostnader	385.000
Prosjektledelse / research	350.000
Administrasjon	35.000
Totalt	1.213.000

Budsjett, inntekter «Jakten på Hadeland»

	Beløp	Status
Regionrådet	200.000	Søkt
Bergesenstiftelsen	200.000	Søkt
Jevnaker kommune	50.000	Søkes i mars
Stiftelsen Uni	100.000	Søkes i mars
Tidligere tildeling Sparebankstiftelsen Gran	100.000	Bevilget
Tidligere tildeling Sparebankstiftelsen Jevnaker Lunner Nittedal	100.000	Bevilget
Tilleggssøknad Sparebankstiftelsen Gran	100.000	Bevilget
Sparebankstiftelsen DNB – Kulturbussen	20.000	Bevilget
Egenfinansiering	343.000	Bevilget
Totalt	1.213.000	

Prosjektbeskrivelse «Jakten på Hadeland»

Hadeland har eksistert i lang tid, kanskje tilbake til de første århundrene av vår tidsregning. Senest på 1000-tallet anså folk på Hadeland seg selv som innbyggere av noe større enn gården eller grenda. De oppfattet seg selv om innbyggere på Hadeland. Et sted skapes gjennom historie, symboler, natur og felles opplevelser og forståelse av stedet. På denne måten blir Hadeland gjenskt gang på gang, generasjon etter generasjon. Men hva er det egentlig som skaper Hadeland?

«Jakten på Hadeland» er et formidlingsprosjekt, bestående av en utstilling, foredrag og debattarrangementer, formidling til skoler, samt spesialtilpassede omvisninger. Prosjektet skal undersøke hvordan Hadeland som sted og identitet har blitt reproduisert igjennom minst 1000 år, og belyse hvordan vi kan opprettholde regionen og stedsidentiteten i en brytningsfase hvor regionenes administrative grenser og tilhørighet er i endring. Et lokalt, symboltungt bronsealderfunn, av høy nasjonal verdi, vil for første gang vises fram på Hadeland i forbindelse med prosjektets utstilling.

Prosjektets hovedmål:

- Sette søkelys på Hadeland som region, i fortid, nåtid og framtid.
- Løfte spørsmålsstillinger knyttet til dagens utfordringer for Hadeland som region.
- Bidra til åpne opp for samtaler og refleksjoner knyttet til identitet, tilhørighet, mangfold og utenforskap.
- Gi det lokale publikum en mulighet til å se det nasjonalt og lokalt, svært verdifulle Vestbyfunnet, på «hjemmebane».

Bakgrunn

Hadeland består av tre kommuner, Jevnaker, Lunner og Gran, og tilhører i dag to ulike fylker, Viken og Innlandet. Spørsmål om kommunesammenslåinger og regiontilhørighet har vært drøftet i flere omganger i hadelandskommunene de siste årene. Dette er spørsmål som skaper stort engasjement og får fram mange følelser knyttet til identitet, sted og tilhørighet. Gjennom museets samfunnsoppdrag knyttet til identitetsbygging ser vi det som museets ansvar å belyse disse temaene, og å løfte samtalene omkring denne tematikken.

I 2020 fikk Randsfjordmuseet tilsagn fra Kulturhistorisk museum om et korttids innlån av Vestbyfunnet med bronsebukkene, til visning på Hadeland Folkemuseum. Vestbyfunnet er et av de rikeste og mest spesielle bronsealderfunn som er gjort i Norge. Tidspunktet for innlånet var sammenfallende med Hadeland Teaterlags oppsetning av friluftsteateret om Bronsebukkene. På grunn av pandemien ble både teateroppsetningen og visningen av funnet

kansellert. Randsfjordmuseet fikk den gangen innvilget en utsettelse både av innlånet, og har i år på nytt fått tilsagn om å låne bukkene i perioden juli-august 2023.

Bronsebukkene og Vestbyfunnet har blitt viktige symboler for mange hadelendinger. Funnet er – gjennom teateroppsetningen, med på å skape og befeste en identitet og et fellesskap, og er noe «hadelendinger flest» i dag kjenner til. Likevel kan det hevdes at det ikke alltid har vært slik. Bronsebukkene som samlende symbol på Hadeland har oppstått de siste 20 år, i takt med teaterforestillingens utvikling, og er et godt eksempel på hvordan fellesskap og stedsidentitet kan bygges.

Kombinasjonen av de lokale, aktuelle, spørsmålsstillingene knyttet til fylkestilhørighet og kommunestruktur, og innlånet av et bronsealderfunn som gjennom de siste 20 år har vokst til å bli et sterkt samlende symbol på Hadeland, gjør at Randsfjordmuseet ønsker å benytte anledningen til å løfte spørsmål om Hadelands identitet. Hva er det som gjør Hadeland til Hadeland?

Utstillingen

Utstillingen «Jakten på Hadeland» skal undersøke hvordan Hadeland som sted og identitet har blitt skapt og reproduert igjennom 1000 år, og stille spørsmål om hvordan vi skal opprettholde regionen og stedsidentiteten i en brytningsfase der de administrative grensene og tilhørigheten er i voldsom endring.

Utstillingen er tematisk delt i tre; (1) landskap og natur, (2) region, administrasjon og varemerke og (3) identitet/hadelendingen. Prosjektets tematiske deler vil vise hvordan naturen har bidratt til å skape en felles forståelse av hva Hadeland er, se på regionens egenskaper som varemerke, samt undersøke hvem som identifiserer seg som hadelending og hvem som ikke gjør det - i et utenforsknings-perspektiv.

«Jakten på Hadeland» vil utfordre den tradisjonelle oppfatningen av Hadeland, som en samlet, enhetlig region. Forestillingen om Hadeland må granskes og utvikles i lys av dagens samfunn for å overleve som begrep og identitetsmarkør. Det er den framtidige befolkningen på og rundt Hadeland som skal opprettholde Hadeland som identitetsmarkør. Utstillingen vil derfor vise et variert Hadeland, gjennom et mangfold av identiteter, nasjonaliteter, legninger og historier.

Bronsebukkene vender hjem – en utstilling i utstillingen

På 500-tallet f.Kr. ble to merkelige bukkefigurer og noen usedvanlige smykker gravd ned i jorda på Hadeland. 2500 år senere, i 1923/25, ble de spektakulære gjenstandene gjenfunnet på gården Vestby på Grindvoll. Funnet regnes som et av Norges største og merkeligste bronsealderfunn. Bukkene og smykkene ble innlevert til Oldsaksamlingen og har siden vært trygt oppbevart på Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo.

Gjennom en låneavtale med Kulturhistorisk museum vil funnet fra Vestby ha en sentral plass i utstillingen «Jakten på Hadeland» sommeren 2023, samtidig som friluftsteateret «Bronsebukkene» blir vist på Halvdanshaugen. En visning av de spesielle bukkene og de tilhørende smykkene på Hadeland Folkemuseum vil utvilsomt engasjere et bredt sammensatt publikum. Kombinasjonen friluftsteater og utstilling vil uten tvil gi økt oppmerksomhet og markedsføringsmuligheter. «Jakten på Hadeland» vil fortsette som en selvstendig utstilling med visningstid minimum (?) 2 år, også når bukkene vender tilbake til Kulturhistoriske Museum i Oslo på sensommeren.

Arrangement

Randsfjordmuseets foredragsrekke «Påfyll» vil i prosjektperioden ta utgangspunkt i temaer knyttet til «Jakten på Hadeland». Historie, natur, samfunns-, identitets-, og stedstilhørighet vil være aktuelle temaer for «Påfyllarrangement» i perioden 2023-2024. Randsfjordmuseet vil også legge til rette for egne fokussamtaler og debatter knyttet til regiontilhørighet, identitet og stedsproduksjon. I forbindelse med oppsetning av friluftsteateret Bronsebukkene vil det arrangeres egne spesialomvisninger i utstillingen.

Samarbeid

For Randsfjordmuseet er samarbeid med lokale aktører og brukermedvirkning sentrale elementer inn i et prosjekt. Regionrådet for Hadeland vil være en aktuell samarbeidspartner da Regionrådets arbeidsområder ligger tett opp til prosjektets tematikk. Prosjektene Hadeland – nært og naturlig, Klimapådriver og Pådriver for bærekraftig ATP arbeider alle med å øke attraktiviteten i regionen og skape gode utviklingsmuligheter på Hadeland. Det er særlig informasjonsutveksling, felles arrangementer og markedsføring som er aktuelt å videreutvikle ved et samarbeid mellom Regionrådet og museet. Samspillet mellom Regionrådet for Hadeland og Randsfjordmuseet vil ikke bare gi god innsikt i regionens fortid og politiske prosesser, men også skape en møteplass for fellesskap, opplevelse og refleksjon over regionens fortid, nåtid og fremtid.

Friluftsteateret Bronsebukkene er en naturlig samarbeidspartner inn i prosjektet gjennom aktiviteter og markedsføring knyttet til den delen av prosjektet som omhandler Vestbyfunnet/bronsebukkene.

Prosjektet ønsker å engasjere innbyggere på Hadeland til å bidra til utstillingen gjennom å etablere en referansegruppe. Gruppen vil bestå av personer fra alle de tre kommunene på Hadeland, med ulik alder og sosial bakgrunn. «Jakten på Hadeland» vil også bruke lokalbefolkningen i undersøkelses- og innsamlingsøyemed i arbeidet med utstillingen.

3. klasse ved medier og kommunikasjon på Hadeland videregående skole engasjeres inn i produksjonen av utstillingen. Elevene utfordres både til å lage egne installasjoner innenfor relevant tematikk, men vil også utfordres til å utføre enkelte «bestillingsoppdrag» knyttet til utstillingsproduksjon. Disse elevene er midt i målgruppen for utstillingen, og deres perspektiv og uttrykksmåter vil være viktig å få inn i utstillingen.

I samarbeid med et annet av Randsfjordmuseets prosjekter «Ung i debatten», vil det avholdes workshops og kronikkonkurranse for ungdom vinteren 2023. Tematikken skal tangere innholdet i «Jakten på Hadeland», og det er derfor aktuelt å bruke materialet fra ungdommenes kronikker inn i utstillingen.

Målgruppe og besøkstall

Utstillingens hovedmålgruppe vil være ungdom mellom 15 – 25 år, med et forhold til Hadeland. I tillegg er den generelle lokalbefolkningen på, og i nærområdet til, Hadeland en opplagt målgruppe. Utstillingen er primært tenkt fra juni 2023 – desember 2024, og besøkstall i et normalår på Hadeland Folkemuseum ligger omkring 8000 besøkende.

Museet vil utvikle et eget formidlingsopplegg for barn og unge knyttet til utstillingen, med en overordnet målsetning om å skape forståelse for identitet, tilhørighet og stedsutvikling. Utarbeidelse av et skoleformidlingsopplegg for 10. trinn knyttet til utstillingen har potensiale til å nå ut til ca. 500 elever.

I forbindelse med Hadeland Teaterlags oppsetning av friluftsteateret Bronsebukkene på museumsområdet 9.-13. august 2023 forventes 1300 publikummere. En stor del av disse

Adm. adresse: Kongevegen 92 - 2770 Jaren | Org.nr. 987 107 022 | Konto nr. 2030.14.05260 | post@randsfjordmuseet.no

vil også trekkes til å se de ekte bukkene og Vestbyfunnet i utstillingen. Totalt har formidlingstiltaket potensiale til å nå ut til om lag 18.000 personer, hvorav størsteparten er lokale besøkende.

Prosjektorganisering:

Prosjekteier: Randsfjordmuseet
Prosjektleder: Solfrid Myhre, seksjonsleder Innovasjon og bevaring
Prosjektgruppe: Andrea Fritsvold, avdelingsleder Hadeland

Samarbeidspartnere:

Hans Philip Einarssen, direktør
Alejandra Mendez, utstillingsdesigner

Regionrådet for Hadeland
«Ung i debatten» / Avisen Hadeland
Hadeland Videregående Skole
Friluftsteateret Bronsebukkene

Referansegruppe/er:

Jul Tore Kittelsrud, Hadeland museumslag
Øyvind Sogn
Ole Gudbrand Rundsengen
Aakashya Sarah Thapa
Pernille Brenden
Karianne Robøle-Sørensen
Øyvind Sørli, Regionrådet
Oda M. Øiom, Ungdomsrådet i Jevnaker
Jona Svenbalrud, Natur og ungdom
Anna Widén
Anne Gri Stenbråten Henriksen

Økonomiske bidragsytere:

Sparebankstiftelsen Gran
Sparebankstiftelsen Jevnaker Lunner Nittedal
Stiftelsen Uni
Bergesenstiftelsen
Sparebankstiftelsen DNB
Jevnaker kommune
Regionrådet for Hadeland

Partnerskapsmidler 2022, og andre tilskudd ansvar 6311

Bundne fond	2,519,937	2519938	2519990		2519968	2519943	2519947	
	Regionrådet - partnerskapsmidler	Transport- ordning	Eget fond Klimapådriver Statstilskudd P 191	Eget fond klimahandlingsk ampanje P 171	Bærekraftig og attraktiv stedsutvikling P 175	Klimanettverk, P 188	Stedsutvikling, spesifikke midler P 275	Sum
Rest på fond pr 31.12.21	2,330,097.37	1,747.03	135,697.78	0.00	214,274.01	553,796.29	0.00	3,235,612.48
Tilskudd fra kommunene	666,666.00							666,666.00
Innlandet nye midler 2022	1,250,000.00							1,250,000.00
Viken prosjektmidler til HNN	256,000.00							
Midler overført til drift, ansvar 6310	-300,000.00							-300,000.00
Midler overført fra fond "Bærekraftig og attraktiv stedsutvikling" P175	214,274.01				-214,274.01			0.00
	4,417,037.38	1,747.03	135,697.78	0.00	0.00	553,796.29	0.00	4,852,278.48
								0.00
Pros.nr Bruk av midler	P 31.12.22							0.00
151 Hadeland - nært og naturlig	837,911.27							837,911.27
154 Sekretariat regionrådet	206,613.78							206,613.78
170 Operafest Røykenvik	50,000.00							50,000.00
188 Klimanettverk	12,879.71					553,796.29		566,676.00
193 Faktagrunnlag for næringsstrategi	80,000.00							80,000.00
276 Samferdselsprosjekter	310,747.00							310,747.00
Prosjektleder arbeid næringstrategi og reg.								
572 planarbeid	494,465.30							494,465.30
Total	1,992,617.06	0.00	0.00	0.00	0.00	553,796.29	0.00	2,546,413.35
Rest på fond pr 31.12	2,424,420.32	1,747.03	135,697.78	0.00	0.00	0.00	0.00	2,305,865.13
Avsetning til/Bruk av fond	94,322.95	0.00	0.00	0.00	-214,274.01	-553,796.29	0.00	-929,747.35